

Ithaka
Prijs & Stipendium

Zeist, 10 oktober 2018

Toekenning Ithakastipendium 2018

Graag maak ik dan nu bekend wie het Ithakastipendium 2018 toegekend krijgt.

Voorwaarden hierbij zijn dat het artikel verbindend onderzoek betreft en dat het door middel van een publicatie voor een breed publiek beschikbaar komt.

Jammer genoeg ontvingen wij dit jaar slechts twee aanvragen voor het stipendium. Er is een aanvraag ontvangen van Karin Bevaart, Willemieke Ottens en Els van der Laan. Zij willen aanvullend onderzoek verrichten naar 19de-eeuwse Overijsselse landschapsparken, ook wel de 'groene parels' van Overijssel genoemd.

Als tweede diende Conrad Gietman een aanvraag in. Hij wil zich inspannen om een verdiepend onderzoek uit te voeren naar de wijze waarop de familieorde en hiërarchie was georganiseerd en hoe men privacy al dan niet beleefde op Nederlandse kastelen en buitenplaatsen in de periode 1550 - 1650.

De jury achtte beide aanvragen relevant en interessant, waardoor het maken van een keuze niet direct makkelijk, noch een gelopen race was. De aanvragers voor het onderzoek naar landschappelijke parken in Overijssel, ontvingen in 2015 het Ithakastipendium. Nu willen zij een verdiepend onderzoek verrichten naar de historische ontwikkeling van de landschapsstijl in Overijssel om daarmee een breed overzicht te kunnen samenstellen van de ontworpen groene rijkdom in Overijssel in de periode rond 1830. De indieners geven in hun aanvraag aan dat Uitgeverij Waanders in 2019 een boek van hun hand zal publiceren, waarin nieuwe gemaakte kaarten, die kadastrale kaartbeelden combineert met kaartbeelden van actuele hoogtebestanden, een verrassend nieuw licht biedt op de situering van die oudere parken in het hedendaagse landschap van Overijssel.

Conrad Gietman stelt in zijn aanvraag dat nog nauwelijks onderzoek is gedaan naar het persoonlijke of familiale leven op kastelen en buitenplaatsen in de periode 1550 - 1650. Dit contrasteert met talrijke onderzoeksvelden die wel ruim aandacht kregen. Hierbij noemt hij als voorbeelden de relatie stad & platteland, de verbintenis tussen het monumentale huis & de groene omgeving (park/tuin) en de herkomst van financiële middelen waarmee de aanleg van buitenplaatsen werd bekostigd. Als ruggengraat van zijn artikel zullen een aantal casestudies dienen rond kastelen en buitenplaatsen die door adellijke families werden bewoond. Hij denkt hierbij aan onderzoek naar de situatie op *Ampsen*, *Boedelhof*, *Kernhem*, *Vorden*, *Vronestein*, *Warmond*, *Wegdam* en *Weleveld*. Stuk voor stuk huizen waarvan ons

boedelinventarissen dan wel andere relevante bronnen resten. Gietman zal zich in zijn onderzoek eerst richten op het functioneren van de 'adellijke familieorde' binnenshuis. Over dit onderwerp schreef hij reeds uitgebreid in zijn interessante promotieonderzoek dat verscheen onder de titel *Republiek van Adel*.

Vragen die hij wil behandelen zijn:

- *was er op de onderzochte kastelen en buitenplaatsen sprake van één huishouding of van meerdere huishoudingen?*
- *Hadden de heer en vrouw des huizes afzonderlijke kamers of sliepen ze samen?*
- *Beschikten inwonende ongehuwde ooms en tantes over eigen vertrekken?*
- *Waren er kinderkamers?*

Vervolgens betreft hij de vraag hoe de adellijke familie met hun personeel omging en hoe dat personeel zich onderling met elkaar verhielden.

- Sliepen lijfdienaren bijvoorbeeld bij hun meester of meesteres op de kamer (in een zgn. 'onderbed')?
- Hadden zij een eigen dienstingang?
- Wie van het personeel gebruikte de maaltijd samen met de familie?

Een overkoepelende vraag bij dit alles: was er in de periode 1550-1650 een ontwikkeling gaande naar meer privacy en scherpere scheidingen tussen familie en personeel, zoals vaak wordt gesteld, of gaan de pleitbezorgers van deze these uit van onjuiste vooronderstellingen?

Mede gezien het feit dat Waanders volgend jaar reeds met een publicatie over het eerst genoemde onderwerp komt en gelet op de zeldzaamheid van de insteek van het tweede onderwerp, kent de jury in eenstemmigheid het Ithakastipendium 2018 toe aan Conrad Gietman. Wij hopen dat zijn artikel een bijdrage levert aan dit interessante onderzoeksveld om het daarmee ook beter op de wetenschappelijke onderzoekkaart geplaatst te krijgen. Wij hopen dat zijn onderzoek zal leiden tot meer onderzoek in dit specifieke, velen tot de verbeelding sprekende veld.

Zijn huidige positie als universitair docent bij de bijzondere leerstoel '*Historische buitenplaatsen en landgoederen*' aan de Rijksuniversiteit Groningen moet hem de mogelijkheid bieden studenten te motiveren dit onderzoeksveld in hun aandacht te nemen. Mede gezien het omvangrijke onderzoekoeuvre van de auteur, heeft de jury van het Ithakastipendium er alle vertrouwen in dat zijn onderzoek zal leiden tot een even interessant als lezenswaardig artikel en zien uit naar de publicatie ervan.

Conrad van harte gefeliciteerd. Ik verheug me je artikel te gaan lezen.

René W.Chr. Dessing